

Nazarenko O.V.

Ph.D.,

Kiev National University Technologies and Design (Ukraine, Kiev)

**USING EXPERIENCE OF SCIENTISTS AT NATIONAL PEDAGOGICAL
DRAGOMANOV UNIVERSITY (FIRST HALF OF 20TH CENTURY) IN
PRESENT CONDITIONS**

Назаренко О. В.,

к. пед. н.,

Київський національний університет технологій та дизайну

(Україна, м. Київ)

**ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ НАУКОВЦІВ-ПЕДАГОГІВ
НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М. П.
ДРАГОМАНОВА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ. В СУЧАСНИХ
УМОВАХ**

The article reviews the use of scientific-pedagogical ideas and practical experience of National Pedagogical Dragomanov University Scientists (20th–50th years of the 20th century) in modern research and educational process at university.

Keywords: *scientific-pedagogical ideas, introduction, pedagogical practice, historical-pedagogical research, ukrainisation, physical training.*

У статті розглянуто питання використання науково-педагогічних ідей та практичного досвіду викладачів НПУ імені М. П. Драгоманова 20–50-х рр. ХХ ст. в сучасному науково-дослідному та освітньому процесі закладу.

Ключові слова: *науково-педагогічні ідеї, впровадження, педагогічна практика, історико-педагогічні дослідження, українізація, фізичне виховання.*

Розвиток системи сучасної педагогічної підготовки в Україні, спрямований на євростандартизацію та інтенсифікацію процесу навчання, передбачає як вивчення та впровадження зарубіжного освітнього досвіду, так і досвіду вітчизняних науковців. Освітні орієнтири сучасного вищого навчального педагогічного закладу базуються на традиціях, започаткованих у період становлення національної педагогічної науки. Для Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова важливим є історичний період початку ХХ століття, позначений реформуванням вітчизняної системи вищої освіти й створенням інститутів народної освіти, серед яких Київський ІНО займав одне з провідних місць. Видатними вченими інституту закладено основи сучасної педагогіки, їх наукова спадщина останніми роками все більше досліджується з метою вдосконалення навчально-виховного процесу освітніх закладів країни.

Науковці університету звертаються до здобутків відомих педагогів (С.А.Ананьїна, М.Ф.Даденкова, Г.С.Костюка, К.Ф.Лебединцева, О.Ф.Музиченка, Д.Ф.Ніколенка, С.Х.Чавдарова), вивчається спадщина молододосліджених учених, а також тих, чий науковий доробок довгий час залишався недостатньо дослідженим (В.О.Головківський, Г.М.Боришполець, М.П.Задесенець, Д.А.Вознюк, О.Г. Кравченко, М.М.Миронов, В.П.Петрусь, О.М.Смалюга, Д.Я.Шелухін та ін.).

Варто згадати внесок авторитетних викладачів закладу, на дослідженнях яких базується сучасна історико-педагогічна наука. Так, фундаментальні праці С.А.Ананьїна та Г.Є.Жураківського, присвячені історії педагогічної думки, починаючи з часів античності, стали основою подальших наукових розробок вітчизняних істориків. Початком ґрунтовних досліджень з історії української педагогіки, а також спадщини Т.Г.Шевченка, Г.С.Сковороди та інших видатних співвітчизників стали праці М.Ф.Даденкова, С.А.Литвинова, С.Х.Чавдарова. Серед перших дисертаційних досліджень, що розкривали педагогічні ідеї А.С.Макаренка, були праці Д.А.Вознюка та М.П.Ніжинського. М.Ф.Даденков – автор першого в Україні підручника з історії педагогіки (1947). Сьогодні в університеті читаються спецсемінари з історії педагогіки, присвячені науково-педагогічній спадщині вищезгаданих учених.

Досвід українізації Київського ІНО в 20-х роках ХХ ст. викликає інтерес в останні десятиліття, оскільки в пострадянський період знову актуалізувались такі проблеми, як створення підручників українською мовою, перехід на державну мову викладання, вдосконалення навчальних програм з української мови, літератури, українознавчих дисциплін, позбавлення ідеологічної складової в змісті освіти, формування в студентів національного світогляду, вивчення краєзнавства в школі. Реалізуються ідеї організації гуртків з вивчення української мови та культури, досвід краєзнавчої роботи учнів та студентів [7], вивчаються маловідомі дотепер ідеї Д.Ф.Ніколенка, Г.Іваниці щодо українізації освітніх закладів, вдосконалення навчальних програм, включення до їх змісту українознавчої складової. Досліджуються праці вчених закладу, присвячені історії боротьби українців за національну освіту в умовах русифікації та ополячення, а також важливості об'єктивного викладу історії України в навчальній літературі. Науково-педагогічна діяльність репресованих викладачів (О.К.Дорошкевича, М.К.Зерова, Й.Ю.Гермайзе, В.М.Ганцова, Б.С.Манжоса, А.С.Синявського, П.П.Филиповича та ін.) частіше стає предметом дослідження українських істориків.

Вимоги євроінтеграційного освітнього процесу передбачають зміни організації та змісту практичної підготовки студентів НПУ імені М.П.Драгоманова, зокрема збільшення тривалості педагогічної практики та вдосконалення її якості. Вивчається досвід у вирішенні проблеми організації практичної підготовки в закладі 20–50-х років, її наукове обґрунтування провідними вченими. Так, сформована в університеті система поетапної неперервної педагогічної практики у загальноосвітніх школах, спеціальних дитячих освітніх закладах, таборах відпочинку має в основі наукові розробки Т.Ф.Бугайко, Ф.Ф.Бугайко, Р.К.Барун, Г.М.Іваниці та ін. Впроваджуються ідеї викладачів щодо забезпечення тіснішої співпраці вчителів з практикантами: участь у педагогічних радах, предметних семінарах, безпосередній обмін досвідом, обговорення методичних питань [4, с. 114–145; 6]. Таким чином студенти мають можливість більше ознайомитись з реальними умовами професійної діяльності вчителя.

Цінними з точки зору сучасності та вартими впровадження є, зокрема, ідеї викладача М.К.Тищенка щодо важливості індивідуального підходу студентів-практикантів до учнів (організація роботи з менш успішними у навчанні учнями, вивчення причин відставання, ведення щоденника спостережень тощо) з метою досягнення кращих результатів навчання. Особлива увага науковців та організаторів педагогічної практики в НПУ імені М.П.Драгоманова зосереджена на проблемі підготовки студентів до ролі класного керівника, позакласній та позашкільній діяльності практикантів, яка активно розроблялась кафедрою педагогіки у 50-х роках [4, с.114–145]. Тому тема організації виховної роботи практикантів в КДПІ ім. О.М.Горького все більше становить інтерес для теперішніх керівників педагогічної практики.

На сьогоднішній день в університеті впроваджується також досвід проведення тематичних конференцій, присвячених питанням педагогічної практики, та обговорюється ідея створення музею на основі матеріалів з педагогічної практики студентів, який функціонував у Київському ІНО в 20-х роках минулого століття.

У закладі активізується розробка наукових тем, які досліджують проблему зміцнення здоров'я молоді, покращання фізичної підготовки та підвищення працездатності студентів [4, с.151–174]. У зв'язку з цим наукової цінності набувають, зокрема, експериментальні дослідження Г.С.Костюка та В.І.Памагайби щодо проблеми працездатності учнівського колективу в процесі навчання, які проводились наприкінці 20-х років. Вивчаючи проблеми фізичного виховання дітей дошкільного віку, науковці закладу опираються на ідеї Я.Ф.Чепіги що те, що правильно організоване фізичне виховання лежить в основі розвитку всіх сторін особистості дитини. Все більше вчених університету цікавлять питання розвитку фізичної культури у сім'ї, які досліджувались викладачами кафедри педагогіки в 50-х роках, оскільки досвід засвідчує, що в більшості сучасних родин фізичне виховання дітей не займає пріоритетне місце. Як ніколи актуально в теперішніх умовах звучать ідеї, висловлені професором А.В.Володимирським про шкідливість невикористання всіх можливостей людського організму у зв'язку з тим, що процеси автоматизації виробництва вимагають від людини дедалі менше фізичної активності. Тому, щоб уникнути фізичної атрофії громадян, варто якомога раніше починати турбуватись про фізичний розвиток дітей [4, с. 66–113; 7; 8; 9; 10].

Наукові пошуки вчених закладу з проблем навчання та виховання молодших школярів базуються на ідеях та експериментальних дослідженнях К.Ф.Лебединцева, О.Ф.Музиченка, Я.Ф.Чепіги, в основі яких – педоцентризм, індивідуальний підхід, принцип природовідповідності, зв'язку навчання з оточуючим середовищем, взаємозв'язку теорії та практики [4, с. 57–62]. Їхні методичні розробки, підручники з мови та математики для молодшої школи вивчаються також студентами НПУ імені М.П.Драгоманова на заняттях з методики початкового навчання.

Отже, науково-педагогічні ідеї та діяльність викладачів Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова у першій половині ХХ ст. характеризуються новаторським вирішенням освітніх проблем та ґрунтовною експериментальною основою, що

стало базою для сучасного вдосконалення навчально-виховного процесу закладу та системи професійної підготовки майбутніх педагогів в цілому.

Література:

1. Андрущенко В.П. Модернізація педагогічної освіти в контексті викликів XXI століття [Електронний ресурс] / В. П. Андрущенко, В. І. Бондар // Європейські педагогічні студії. - 2015. - Вип. 5-6. - С. 54-63. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/epc_2015_5-6_8
2. Вовк Л.П. Історія освіти і педагогіки в загальній, методологічній професійній культурі майбутнього вчителя : посібник-коментар із пропедевтики вивчення історії педагогіки / Л. П. Вовк; Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – 331 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В.Г.Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 С.
4. З історії наукових студій викладачів НПУ імені М.П.Драгоманова (до 180-річчя Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова) / за наук. ред. проф. Л.П. Вовк, О.С.Падалки; упор.: Л.П. Вовк, О.С.Падалка, О.В.Назаренко, О.В.Вознюк. (Серія: Наукова діяльність професорсько-викладацького складу НПУ імені М. П. Драгоманова: історія і сучасність). – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 362 с.
5. Інформаційний лист ректора КІНО про стан інституту та листування з ним про встановлення терміну перерв між триместрами, роботу консультаційного бюро, організацію музею матеріалів з життя та праці дітей в установах соцвиху та з інших методичних і організаційних питань. – ЦДАВОВУУ, Ф. № 166, оп. 6, спр. 4619, 13 арк.
6. Матеріали про організацію та проведення практики та стажу студентів педагогічних вузів та технікумів України (11.11.1927–7.4.1930р.) – ЦДАВОВУУ, Ф. № 166, оп. 7, спр. 514, 222 арк.
7. Петько Л.В. Організація туристсько-екологічних клубів в загальноосвітніх закладах / Л.В.Петько // Наукові записки кафедри педагогіки Харківського нац. ун-ту імені В.Н. Каразіна. – Харків : «Основа» ХНУ, 2007. – Вип. XVII. – С. 116–124. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/8043>
8. Петько Л.В. Підліток у різновіковому загоні / Л.В.Петько, В.Ф.Верезій // Рад. школа. – К. – 1989. – № 11. – С. 6–12. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7865>
9. Петько Л. В. Туризм – справа захоплююча / Л.В.Петько // Рад. школа. – 1990. – № 11. – С. 25–29. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7866>
10. Петько Л.В. Організація туристської діяльності в загальноосвітній школі і формування суспільно-комунікативної активності підлітків / Л.В.Петько // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: зб. наукових праць. – Вип. 29. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2005. – С. 141–144. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/8123>
11. Резолюція Київського бюро губкома КП(б)У від 2.8.24 р. до доповіді про Київський інститут народної освіти; звіти про роботу та бюлетні інституту. – ЦДАВОВУУ, Ф. № 166, оп. 4, спр. 634, 102 арк.